

03.10.2019

DE KLACHT VAN DEN NIMF

MUZIEKCLASSIEKERS VAN MORGEN

03.10.2019

DE KLACHT VAN DEN NIMF

MUZEKKLASSIEKERS VAN MORGEN

Donderdag 3 oktober

GROTE AULA MARIA THERESIA COLLEGE

20:30

DE KLACHT VAN DE NIMF

- ◆ **Benjamin Britten**
Six Metamorphoses after Ovid, op. 49 – nr. 1 Pan
- ◆ **Peter Warlock**
The Curlew
- ◆ **Benjamin Britten**
Six Metamorphoses After Ovid, op. 49 – nr. 2 Phaeton
- ◆ **Felix White**
The Nymph's Complaint for the Death of her Fawn
- ◆ **Benjamin Britten**
Six Metamorphoses After Ovid, op. 49 – nr. 4 Bacchus
- ◆ **Ralph Vaughan Williams**
On Wenlock Edge
- ◆ **Benjamin Britten**
Six Metamorphoses After Ovid, op. 49 – nr. 5, Narcissus
- ◆ **Jonathan Dove**
The End

[ca. 85']

OXALYS

Yves Saelens	tenor	Amy Norrington	cello
Balder Dendievel	hobo solo	Toon Fret	fluit
Shirly Laub	viool	Piet Van Bockstal	hobo
Frédéric d'Ursel	viool	Jean-Claude Vanden Eynden	piano
Elisabeth Smalt	altviool		

CONCERT VAN DE STAD LEUVEN

Dit concert wordt opgenomen door Radio Klara en uitgezonden op 14 oktober om 20:00 in het programma Klara Live.

[DAS LAND OHNE MUSIK] Engeland heeft een eerder wisselvallige geschiedenis als het om muziek gaat. Er zijn wel een aantal hoogtepunten, zoals de vroege 15^e eeuw, toen John Dunstaple het fundament legde van de Franco-Vlaamse polyfonie, het Gouden Tijdperk van Elizabeth I, en de late 17^e eeuw, met Henry Purcell. Maar hierna volgde er een erg lange periode zonder betekenisvolle componisten zodat het land bekend kwam te staan als ‘het land zonder muziek’. Tegen de late 19^e eeuw vonden de Britten zelf deze tekortkoming zo acuut dat ze pogingen ondernamen om haar te counteren. Het resultaat was een merkwaardige bloei – de zogenaamde English Musical Renaissance – waarvan de nagalm vandaag nog hoorbaar is. Het programma van vanavond stelt enkele van de vruchten van deze wedergeboorte voor, met meesterwerken van leidende Britse componisten verspreid over vier generaties.

[MUZIKALE “ENGLISHNESS”] Naast een doorsnede van Britse muziek van de 20^e en 21^e eeuw, etaleert het concert vanavond een bijzondere verzameling instrumenten. Twee solisten staan in de schijnwerper: de hobo en de tenorstem. Ze zijn allebei geassocieerd met een klank die niet alleen in het algemeen Engels is, maar die ook specifiek het platteland oproept. Tegen het begin van de 20^e eeuw had de hobo duidelijke associaties, zowel met het pastorale als het lyrische. Hij werd bijzonder gewaardeerd voor zijn zangerige, ‘cantabile’ karakter. De traditie van de Engelse tenor deelt gelijkaardige kenmerken. In tegenstelling tot de krachtige supertenoren van Wagner en Verdi, is de Engelse tenor zuiver en zoet, met weinig vibrato en duidelijke uitspraak. Met het lied als centraal element in de English Musical Renaissance, waren de tenor en de hobo ideale middelen om de Britse muziek een nationale identiteit te geven.

BENJAMIN BRITTEN

1913-1976

Six Metamorphoses after Ovid (1951)

hobo solo

De 'English Musical Renaissance' werd getrokken door componisten als Hubert Parry (achteraan links), Edward German (achteraan rechts), Dan Godfrey (vooraan links), Alexander Mackenzie (vooraan midden) en Charles Villiers Stanford (vooraan rechts), hier geportretteerd in 1910

- nr. 1 Pan – senza misura
- nr. 2 Phaeton – Vivace ritmico
- nr. 3 Niobe – Andante
- nr. 4 Bacchus – Allegro pesante
- nr. 5 Narcissus – Lento piacevole
- nr. 6 Arethusa – Largamente

[NIEUWE HOOP] Benjamin Britten is ongetwijfeld de belangrijkste Britse componist van de 20^e eeuw. Hij gaf nieuwe hoop om de reputatie van de Britse muziek te herstellen. De kern van zijn oeuvre bestaat uit veertien opera's, die de Engelstalige opera op de muzikale kaart zetten. Daarnaast schreef hij veel andere soorten muziek, waar-

onder liederen, werken voor koor, en instrumentale muziek. Al bleef hij modern, hij gebruikte een tonale muzikale taal gekoppeld aan vindingrijke retorische gebaren die zijn muziek een spontane aantrekkelijkheid verlenen.

Benjamin Britten gaf vorm aan de vernieuwende muziek in Groot-Brittannië in de 20^e eeuw

[TRANSFORMATIES] Britten componeerde de *Six Metamorphoses after Ovid* in 1951 voor de hoboïst Joy Boughton. De muziek is er gereduceerd tot het minimum: een melodische lijn zonder begeleiding. Britten vond zulke compositorische beperkingen enorm stimulerend. Elk van de miniaturen stelt een karakter voor uit de *Metamorfosen* van Ovidius (eerste eeuw voor Christus), een epische poëtische verzameling van mythes die telkens een soort transformatie bevatten. *Pan*, een lyrische arabeske, heeft een muzikaal onderwerp: om te ontsnappen aan de god die

haar achternazit, verandert de nimf Syrinx in een riet; dat riet wordt dan vervolgens gebruikt om er de eerste panfluit mee te maken. *Phaeton* vraagt aan zijn vader de zonnegod om met de zonnewagen te mogen rijden. Hij verliest echter de controle, en Jupiter moet hem stoppen met een bliksemslag. *Bacchus* stelt een dronkemansfeest voor, met kletsende vrouwen en tierende jongens. In *Narcissus* werkt Britten vooral met het idee van spiegelingen: net zoals het personage verliefd werd op zijn eigen spiegelbeeld, zo worden de verschillende muzikale frasen weerspiegeld, steeds dichterbij elkaar voordat ze zich in een triller oplossen.

1. De idylle van het immer groene Engelse landschap inspireerde menig Britse kunstenaar en componist
2. De mythe van de panfluit inspireerde vele kunstwerken, waaronder *Pan en Syrinx* (1619) van Pieter Paul Rubens en Jan Bruegel II
3. In Engelse middens bracht de mythe van Narcissus wel vaker inspiratie. Zo schilderde onder meer Solomon J. Solomon in 1895 het vernietigende moment waarop Narcissus verliefd wordt op zijn eigen spiegelbeeld
4. Met haar pastorale connotaties en warme klank, was de hobo het ideale instrument om de arcadische Engelse landschappen te verklanken

PETER WARLOCK

1894-1930

The Curlew (1920-1922)

tenor, fluit, althobo, strijkkwartet

De 'curlew' of in het Nederlands 'wulp' uit de familie van de strandlopers en snippen staat centraal in de gelijknamige, donkere liedcyclus van Philip Heseltine, alias Peter Warlock

- He reproves the Curlew (O Curlew, cry no more in the air)
- The lover mourns for the loss of love
(Pale brows, still hands and dim hair)
- The withering of the boughs
(I cried when the moon was murmuring to the birds)
- Interlude
- He hears the cry of the sedge
(I wander by the edge of this desolate lake)

Van Peter Warlock bestaan weinig portretten. Waar zijn excentrieke, vrolijke publieke persoonlijkheid meestal centraal staat, geeft deze foto zijn minder exhuberante, rusteloze eigenheid weer

[EXCENTRIEK] Philip Heseltine, beter bekend onder zijn pseudoniem Peter Warlock, is een van de meer excentrieke karakters in de Britse muziekgeschiedenis. Als kind van een rijke en artistieke familie kreeg hij op vroege leeftijd muzikale begeleiding van Frederick Delius. Met collega-componist Cecil Gray ontwikkelde hij een plan om de Britse muziek nieuw leven in te blazen. Hij droeg daar zelf toe bij, met composities, uitgaven (in het bijzonder van vroege Engelse muziek), bewerkingen, boeken, en kritiek. Zijn korte leven werd gekenmerkt door constante schommelingen: tussen het kalme platteland en de drukke stad, tussen nuchtere isolatie en wilde feesten, met rijkelijk vloeiende drank en onbegrensde seksuele relaties. Hij overleed op mysterieuze wijze in 1930, op de tragisch jonge leeftijd van zesendertig. Het blijft nog altijd onduidelijk of er sprake was van een ongeval of van zelfmoord.

[GESPLETEN PERSOONLIJKHEID] Heseltine heeft het pseudoniem Warlock geadopteerd voor zijn publieke, extraverte persoonlijkheid,

terwijl hij zijn echte naam reserveerde voor zijn privéleven. Het onderscheid weerspiegelt gelijkaardige contrasten in zijn muziek. Warlock was bij uitstek een liedcomponist, en het merendeel van zijn oeuvre bestaat uit liederen. Daarin vermengt hij vaak contrasteerde elementen met elkaar: impressionistische harmonieën, Elizabethaanse precisie, volkselementen, chromatiek, lawaaierig goed humeur, en hartverscheurende wanhoop. Het resultaat is een idiosyncratische stijl die groter is dan de som van de delen.

[S Y M B O L I S M E] De liedcyclus *The Curlew* is zonder twijfel Warlocks meesterwerk. Het kende een lange en ingewikkelde ontstaansgeschiedenis. Warlock vatte de compositie aan in 1915, voltooide ze in 1920, om ze vervolgens in 1922 te herzien. De eerste versie van de cyclus bevatte vijf liederen. Later heeft Warlock twee van de liederen geschrapt en een nieuw lied toegevoegd. De cyclus zet gedichten van de Ierse symbolistische dichter William Butler Yeats op muziek. Toen Warlock aan zijn werk begon, had Yeats muzikale zettingen van zijn gedichten zonder zijn persoonlijke toestemming verboden. Zo'n toestemming kreeg Warlock oorspronkelijk niet voor *The Curlew*, maar toen het werk een publicatieprijs won, zwichtte Yeats. De gedichten die Warlock koos, waren niet als cyclus bedoeld. De teksten kwamen uit twee poëziebundels die Yeats rond de eeuwwisseling had uitgegeven: *The Wind Among the Reeds* (1899) en *In the Seven Woods* (1903). De gedichten behandelen treurige onderwerpen, vooral het verlies van de liefde en onbeantwoorde liefde.

[W A N H O O P] Warlock schreef deze werken voor een ongewoon, somber ensemble waarin de tenor begeleid wordt door fluit, althobo, en strijkkwartet. De vijf liederen van de cyclus zijn met elkaar verbonden door instrumentale interludia. De gedichten vormen samen een duister verhaal van verlies zonder troost. Warlock zelf beschreef het werk als “een soort symfonisch gedicht” dat “de dieptes van wanhoop verklankt”. Het terugkerend gebruik van kenmerkend materiaal en een consequente chromatische taal zorgen voor samenhang. De liederen zijn minder lyrisch dan declamatorisch. Het laatste lied bereikt een hoogtepunt in dit opzicht: het gebruikt een recitatiefstijl met minimale begeleiding, om de eenzaamheid van de zanger te weerspiegelen terwijl hij verdwaalt naast het verwoeste meer.

FELIX WHITE

1884-1945

Andrew Marvell, een van de Engelse 'metaphysical poets', schreef naast lyrische poëzie ook satirisch proza en zelfs politieke pamfletten

The Nymph's Complaint for the Death of her Fawn (1921)

hobo, altviool, piano

[VERGETEN TALENT] Felix White is vandaag niet zo bekend. Hij verschijnt zelfs niet in de gezaghebbende *New Grove Dictionary of Music and Musicians*, een van de meest uitgebreide muziekencyclopedieën ter wereld. Tijdens zijn leven werd hij echter erkend als een getalenteerde componist, al werkte hij vooral als pianist. Hij produceerde een oeuvre van meer dan 100 werken in uiteenlopende genres, waaronder orkeststukken, kamermuziek, werken voor solo-instrumenten en liederen.

[D O O D] Het merendeel van de composities van White werd weinig uitgevoerd en is zelfs niet uitgegeven. Hij had echter één groot succes, *The Nymph's Complaint for the Death of her Fawn*. Dit werk won een Carnegieprijs in 1922, en werd door Ralph Vaughan Williams geprezen als uitzonderlijk. Het stuk is gebaseerd op een gedicht van de 17e-eeuwse Engelse metafysische dichter Andrew Marvell. In het gedicht van Marvell, houdt een nimf haar huisdier, een hert, in de armen, terwijl het sterft nadat het neergeschoten werd door jagers. De situatie is een voorwendsel om te reflecteren over de dood, trouw en ontrouw, en een gelukkig verleden tegenover een triest heden. White volgt het gedicht niet slaafs, maar creëert een parallelle emotionele reis. Een luguber begin, gekenmerkt door expressieve dalende kleine seconden en een uiterst chromatische muzikale taal, wordt gevolgd door een liefdesduet voor hobo en altviool en een delicate sectie die een race voorstelt tussen de nimf en het hert. De duistere sfeer van het begin keert aan het einde terug om de cirkel rond te maken.

RALPH VAUGHAN WILLIAMS

1884-1945

On Wenlock Edge (1908-1909)

tenor, piano, strijkkwartet

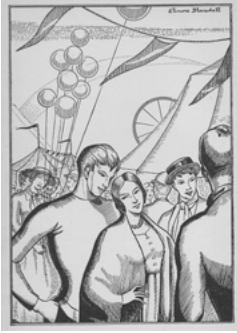
- On Wenlock Edge – allegro moderato
- From far, from eve and morning – andantino
- Is my team ploughing – andante sostenuto ma non troppo lento
- Oh, when I was in love with you – allegretto
- Bredon Hill – moderato tranquillo
- Clun – andante tranquillo

[NATIONALE STIJL] Ralph Vaughan Williams was de leidende componist van zijn generatie, en een belangrijke pionier in de creatie van een eigen Engelse muzikale stijl. Ook al wist hij op vroege leeftijd dat hij componist wilde worden, toch was het een hele worsteling om die droom waar te maken. Hij baande zich een weg via een hernieuwde belangstelling voor Engelse muzikale tradities, zowel volks als uit oudere periodes van de Engelse muziekgeschiedenis (in het bijzonder de periodes van Elizabeth I en James I). Zijn symfonieën worden gewoonlijk beschouwd als zijn belangrijkste werken, maar eigenlijk vormt het lied de rode draad doorheen zijn oeuvre.

Ralph Vaughan Williams (hier in 1954) leidde zijn generatie in de zoektocht naar een ware Engelse muzikale stijl

[PLATTELANDSE NOSTALGIE] *On Wenlock Edge* is gebaseerd op zes gedichten uit de poëzieverzameling *A Shropshire Lad* van A.E. Housman. De volledige verzameling van Housman bevat drieënzestig teksten, die een nostalgische visie voorstellen van het leven op het platteland, vermengd met wanhopige thema's van verval, verloren jeugd, en de dood als geïdealiseerde ontsnapping. Beïnvloed door Schotse volksballades, gebruiken de gedichten van Housman een directe manier van uitdrukking gekoppeld aan eenvoudige structuren en metra. Dankzij deze kenmerken,

E.A. Housmans *A Shropshire Lad* (1896) werd in 1932 vergezeld van illustraties door kunstenaars Elinore Blaisdell

Ralph Vaughan Williams op een picknick met zijn vrouw

lenen ze zich uitstekend tot muzikale zettingen. De zes gedichten die Vaughan Williams koos, komen uit verschillende delen van de verzameling. Ze zijn dan opnieuw geordend om een verhaal te vormen waarin een verstoorde idylle de achtergrond vormt voor meer persoonlijke reflecties over het leven, de dood, en finale verlossing.

[AUTHENTIEKE STEM] Vaughan Williams componeerde zijn cyclus in 1908–9, kort nadat hij compositielessen volgde bij Maurice Ravel. Ravel zei dat Vaughan Williams zijn enige leerling was “die niet mijn muziek componeert.” Desondanks is de invloed van Ravel, en van het Franse impressionisme in het algemeen, soms merkbaar: opmerkelijke voorbeelden zijn de chromatische evocatie van de wind in het eerste lied (*On Wenlock Edge*), en de klokken die geboortes, huwelijken, en de dood afkondigen, in het vijfde lied (*Bredon Hill*). Zulke kenmerken zijn echter redelijk zeldzaam in vergelijking met de originaliteit van deze cyclus. Het werk wordt dan ook beschouwd als een van de eerste waarin Vaughan Williams zijn authentieke compositorische stem gevonden had.

[SYMFONISCH KARAKTER] Vaughan Williams wilde zijn liederen een dramatisch, bijna symfonisch karakter geven. De gedichten helpen hier soms bij: dit is bijzonder duidelijk in het derde lied (*Is my team ploughing*), dat een dialoog voorstelt tussen een dode jonge man en een van zijn vrienden, die de minnaar is geworden van zijn vriendin. Parallele consonante drieklanken, een typisch kenmerk van de latere Vaughan Williams, worden gebruikt om een gevoel van tijdloosheid te creëren: het begin van het tweede lied (*From far, from eve and morning*) biedt hier ook een goed voorbeeld van. Bovendien voegde Vaughan Williams hier een specifiek Engels element aan toe door de integratie van volksliedachtige fragmenten. Hij gebruikt hiervoor weliswaar geen bestaande volksliederen, maar neemt er wel kenmerken van over: een eenvoudige frasestructuur, modale en pentatonische wendingen, enzovoort. Dat komt heel duidelijk tot uiting in het vierde en het zesde lied (*Oh, when I was in love with you* en *Clun*).

The End (2012)

tenor, fluit, althobo, strijkkwartet

[TOEGANKELIJKHEID] Jonathan Dove is een van de meest succesvolle Britse componisten van vandaag. Hij volgt in veel opzichten in de voetstappen van Benjamin Britten: als natuurlijke operacomponist, vermengt hij elementen van tonaliteit en minimalisme in een persoonlijke stijl gekenmerkt door lyriek en gevoel voor drama. De menselijke stem ligt in het centrum van zijn muzikale esthetiek. Ook zoals Britten, gelooft hij in toegankelijkheid: in de eerste plaats voor de luisteraar, maar hij heeft ook veel gewerkt met kinderen en amateurgroepen om aantrekkelijke muziek te creëren met beperkte technische uitdagingen.

[DRAMA] *The End* werd in 2012 gecomponeerd voor de Britten Sinfonia, als vergezelstuk voor *The Curlew* van Warlock. Het gebruikt dan ook dezelfde bezetting. Het werk is een liedzetting van een gedicht van de Amerikaanse dichter Mark Strand. De werken van Strand focussen vaak op thema's van negatie en afwezigheid, uitgedrukt met surrealistische beeldspraak. Dit is zichtbaar in *The End*, dat het doodgaan verbeeldt als een boot die enigmatisch verdwijnt in het donker. Met zijn intense lyriek, en talloze klankevocaties, is het gedicht ideaal voor een muzikale zetting. Zoals altijd het geval is bij Dove, is de zetting doordrongen van drama, hier bereikt met opmerkelijk eenvoudige middelen: de consonante harmonische achtergrond in de strijkers stelt de eb en vloed van de golven voor, terwijl de blazers de verre vogelroepen echoën. Zorgvuldige variatie van ritmische en harmonische densiteit creëert een meeslepende dramatische boog met een indrukwekkende climax na ongeveer tweederde van het stuk.

BIO'S

Oxalys werd opgericht in de schoot van het Brussels conservatorium in 1993. De oorspronkelijke bezetting was strijkkwintet, fluit, klarinet en harp. Sindsdien is het ensemble uitgegroeid tot een internationaal gerenommeerd kamermuziekensemble met een uniek profiel en flexibele bezetting. Met hun verfijnde uitvoering en uitgekiend repertoire, dat uitwaaiert vanuit de Belle Epoque (1870-1930) naar zowel de klassieke periode als de hedendaagse muziek, worden ze regelmatig ontvangen op nationale én internationale podia.

De Belgische tenor **Yves Saelens** behaalde zijn diploma's zang aan het Koninklijk Muziekconservatorium Brussel bij Dina Grossberger en aan de Juilliard School in New York bij Ed Zambara. Doorheen de jaren stond hij op podia in Europa, Noord-Amerika, Azië en Australië, zowel in oratoria, opera's als liedrepertoire. Hij won verschillende prijzen in internationale wedstrijden en werd door de Vereniging van Belgische Muziekpers in 2004 uitgeroepen tot 'Jonge Musicus van het Jaar'.

COLOFON

◆ FESTIVALTEAM

Mark Waer Voorzitter
Maarten Beirens Algemeen directeur en artistieke leiding
Pieter Bergé Artistieke leiding
Peter Janssens Adviseur
Eddy Frans Adviseur
Pauline Jocqué Productie
Yentl Ventôse Publicaties en productieassistentie
Martine Sanders Communicatie
De Cijferraad Boekhouding

◆ CONCERTINLEIDING

David Burn

◆ PROGRAMMABOEK

David Burn teksten
Pieter Bergé teksten & hoofdredactie
Yentl Ventôse redactie
Martine Sanders eindredactie

◆ CONTACT

Festival van Vlaanderen Vlaams-Brabant
Brusselsestraat 63, 3000 Leuven
T 016 20 05 40
info@festival2021.be
festival2021.be

◆ Festival 20-21 IS LID VAN

Festival van Vlaanderen festival.be
European Festivals Association (EFA) efa-aef.eu

◆ VORMGEVING & FOTO'S

la fabrique des regards • Muriel Waerenburgh / Lise Bruyneel

◆ DRUK

Peeters Herent

◆ SUBSIDIEËNTEN, SPONSORS EN PARTNERS

Subsidiënten

Vlaanderen, Stad Leuven, KU Leuven, Nationale Loterij

Sponsors

Partners:

Nationale Bank van België, KU Leuven research & development, imec, Begijnhof Hotel

Sponsors met VIP-invitaties:

Peeters Herent, BNP Paribas Fortis, Ageas, Delen Private Bank, Resiterra, Oxurion, Fund+

Logistieke sponsors:

Piano's Maene, Auvicom, Lefte, The Leuven Institute for Ireland in Europe

Mediasponsors:

Klara

Partners

30CC, Davidsfonds Academie, Barbóék, LUCA School of Arts, STUK huis voor dans, beeld en geluid

Festival 20-21 heeft alles in het werk gesteld om de rechthebbenden te vinden, maar zonder resultaat. Eenieder die meent rechten te kunnen laten gelden, kan contact opnemen via info@festival2021.be.

© Festival 20-21 en zijn auteurs.

Alle essays zijn originele bijdragen, geschreven in opdracht van het Festival van Vlaanderen Vlaams-Brabant.

Niets mag worden overgenomen zonder schriftelijke toestemming van het Festival van Vlaanderen Vlaams-Brabant.

